

YLI-11 [14]

115

Karjalomies, Polij. Voiman kouttuus / P. Sarvas kert. 1961
(= Pakkolokki 1)

L 115-125

Kivikentseen asinpaikan
kohaivaus 1960

Pitäjä: Yli-Ii

Kylä: Karjalankylä

Talo: Pohjolan Voima Oy:n Pahkakosken konttorirakennuksen alue, erotettu Annanpalon talosta RM 23

Om: Pohjolan Voima Oy, os. Yli-Ii, Pahkakoski

KM 14983: 1 - 126

Karttaliitteet 1 - 6 - 8

Valokuvat f. 24684 - 24689

Asuinpaikka sijaitsee Iijoen pohjoisrannalla tulevan Pahkakosken voimalaitoksen padon pohjoispään kohdalla, Pohjolan Voiman konttorirakennuksen itäpuolella. Saavuttuani paikalle löysin heti melko runsaasti kvartsi-iskennäisiä konttorirakennuksen kaakkoispuolella olevalta kivikkoiselta kankaalta (liite 1, kuva 24686). Mitään selviä kivikautisen asutuksen merkkejä ei sillä kohtaa kuitenkaan löytynyt. Siirryttäessä kvartsien löytöpaikasta n. 60 - 70 m koilliseen muuttui maaperä kivettömäksi ja kohdalla olevassa leikkauksessa oli näkyvissä palomaata (liite 1, kuva 24687).

Asuinpaikka oli suurimmaksi osaksi tuhottu voimalaitostöiden yhteydessä. Lisäksi oli paikalla, vars. asp:n länsireunalla aikaisemmin ollut TVH:n soravarasto.

Kaivausalueen kiintopisteenä käytettiin alueen keskellä olevaa Pohjolan Voiman rakennuskiintopistettä, joka sijaitsi tulevan padon ~~kesk~~ keskilinjalla. Sen punnitysluku oli 146, korkeus + 75,69 (liite 1,2). Kaivauksen alarajan korkeus oli n. 75 m.

Ensin kaivettiin suunnassa kaakko - luode koeoja K: 2 - 10, jonka länsiseinästä piirrettiin leikkausprofiili (liite 1,3).

Ohuen humuskerroksen alla oli harmaasävyinen huuhtoutunut, hienorakeinen hiekkakerros, jonka alapuolella punamaakerros. Punamaakerros ei kuitenkaan ollut yhtäjaksoinen, vaan huomattavasti katkeileva. Mitään selvää likamaakerrosta ei ollut havaittavissa, vaan em. kerroksia seurasi vaalea hiekkakerros, joka oli osittain, varsinkin koeojan pohjapuolella, sorapitoista. Koeojasta talteen saadut löydökset olivat suurimmaksi osaksi vaaleassa, huuhtoutuneessa kerroksessa ja punamaakerroksessa, mutta löydöksiä saatiin myös vaaleasta hiekkakerroksesta. Mitään selvää asutun kerroksen pohjaa ei ollut havaittavissa (liite 3).

Edellistä koeojaa vastaan kohtisuoraan suunnassa lounas - koillinen kaivettiin ~~kuin~~ koeoja E: 6 - N: 6, jonka eteläseinästä piirrettiin leikkausprofiili (liite 1,4).

Maakerrokset olivat samassa järjestyksessä kuin koeojan K:2-10 pro-

fiilissakin. Kulttuurimaa jatkui vielä ruudun E:6 länsipuolelle, mutta koska se osa asuinpaikkaa oli peitetty uudella paksulla ruokamultakerroksella, en katsonut aiheelliseksi etsiä asuinpaikan länsirajaa, joka sijaitsee jossain Pohjolan Voima Oy:n konttorin pihamaalla ja on mahdollisesti tuhoutunut konttorirakennusta rakennettaessa tai jo aikaisemmin TVH:n pitäessä aluetta varastopaikkana.

Koeojista tavattujen löytöjen perusteella kaivauspaikaksi valittiin koeojan ~~KK~~ E:6 - N:6 etelänpuoleinen asuinpaikasta jäljelläoleva alue (liite 1, kuva 24687).

Mitään kiinteitä muinaisjäännöksiä tai niiden jätteitä ei kaivauksessa havaittu. Niinpä työ rajoittuikin oikeastaan vain löytöjen talteenottamiseen ruuduittain. Maaperä pysyi varsinaisissa kaivausruuduissakin samanlaisena kuin koeojissa: sekaisena likamaana, jossa siellä täällä epämääräisiä punertavia läiskiä, myöskään mitään selvää rajaa kulttuurimaan ja koskemattoman maan välillä ei ollut havaittavissa, vaan kulttuurimaa ulottui joka ruudussa epämääräisinä painanteina eri syvyydelle.

Tavallista syvemmälle ulottui kuoppa ruutuja G:3 ja G:4 rajalla ollut puna ja nokimaaläiskä, joka oli ainoa selvästi eroittuva koko alueella (liite 5). Siitä löytyi muutamia luunsiruja ja kvartsi-iskennäisiä, sekä 4 saviastianpalaa (KM 14983:119-123)

Ruudussa K:2 tavattiin pieneltä alueelta melko paljon sädekiviliuskeiskennäisiä (KM 14983:102) sekä näiden vierestä iskukivi. Iskukiveä samoinkuin pienempiä sädekiviliuskesiruja en kuitenkaan ottanut talteen.

Varsinaisen kaivausalueen ulkopuolelle kaivettiin neljä koekuoppaa (liite 1: I-IV). Näistä pohjoisimmassa, N:o I:ssä, ei tavattu yhtään löydöstä, ja se sijaitsi koskemattomassa maassa. N:o II:ssa tavattiin 6 kvartsi-iskennäistä, ja maaperältään se oli samanlainen kuin varsinainen kaivausalue. N:ot III ja IV sijaitsivat kaivausalueen eteläpuolella olevassa kivikkoisessa kangasmaastossa (kuva 24689), niistäkin löytyi kvartsi-iskennäisiä samoinkuin maan pinnalta koko liite

117

1:ssä näkyvältä alueelta konttorirakennuksen eteläpuolella. Mitään kulttuurimaan merkkejä ei kivikossa koekuoppien N:o III ja IV kohdalla näkynyt.

Myöhemmin kaivoi Pohjolan Voima paikalle caterpillarin voimalla viemäriojan, jonka eteläisen seinämän kävin piirtämässä (liite 1 ja 6). Leikkausprofiilissa käytettiin kiintopisteenä konttorirakennuksen kulmalla olevaa Pohjolan Voiman kiintopistettä, jonka punnitusluvaksi saatiin 063,5 ja jonka korkeus on +76,57.

Saman mäen, jonka ~~käsi~~ itäreunalla Pahkakoski 1 sijaitsee, länsirinteeltä kertoi alueen aikaisemmin omistanut Annanpalon isäntä löytäneensä noin 50 vuotta sitten tuuran (kuva 24684), joka kuitenkin on joutunut hukkaan. Hänen näyttämässään kohdassa ei kuitenkaan ollut havaittavissa asuinpaikkaa.

Helsingissä huhtikuun 29 p:nä 1961

Pekka Sarvas
Pekka Sarvas

Liitteet:

- no: 1 Yleiskartta 1:500
- 2 Yleiskartta 1:100
- 3 Koeojan K länsiseinä, profiili 1:25
- 4 Koeojan 6 eteläseinä, profiili 1:25
- 5 Puna- ja nokimaaläiskä 1:25
- 6 Viemäriojan eteläseinä, profiili 1:25
- 7 Valokuvat f. 24684 - 24686
- 8 Valokuvat f. 24687 - 24689

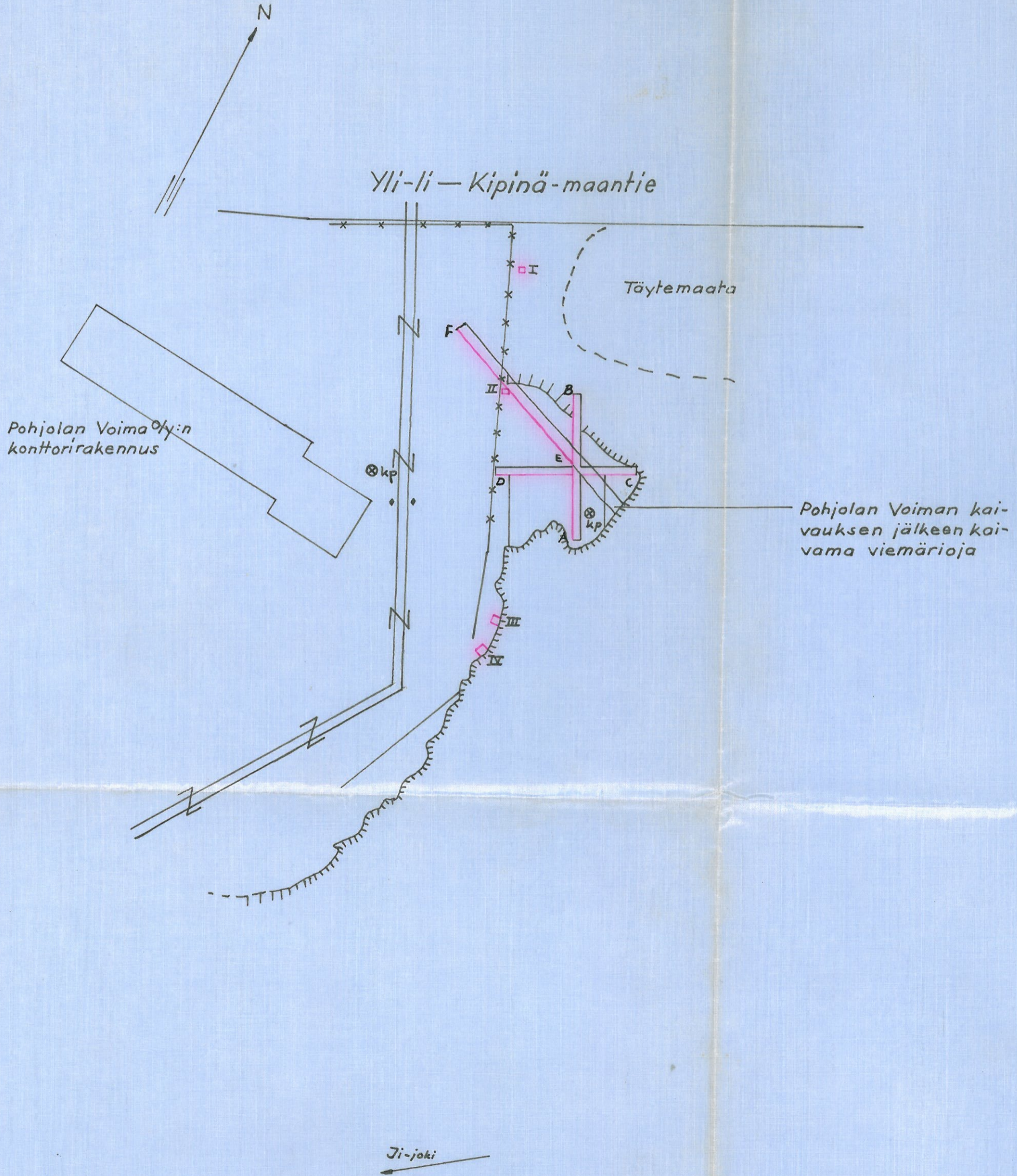
Yli-li Karjalankylä Pahkakoski 1

mittakaava 1:500

P. Sarvas 1960

yleiskartta kp = Pohjolan Voiman rakennuskp = 75.69 m ymp

kertomuksen liite n:o 1

Yli-li Karjalankylä Pahkakoski 1

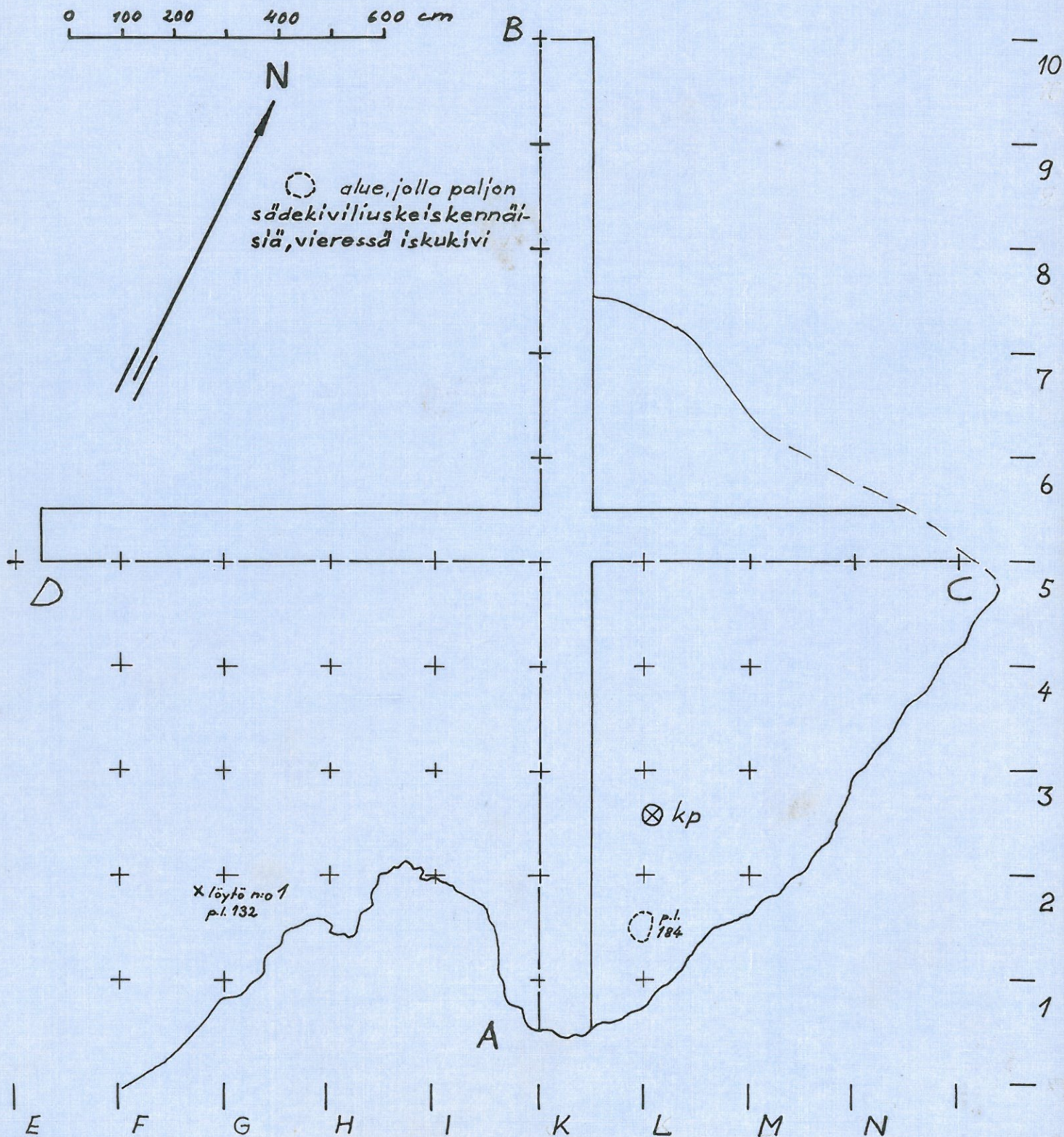
181

mittakaava 1:100

P.Sarvas 1960

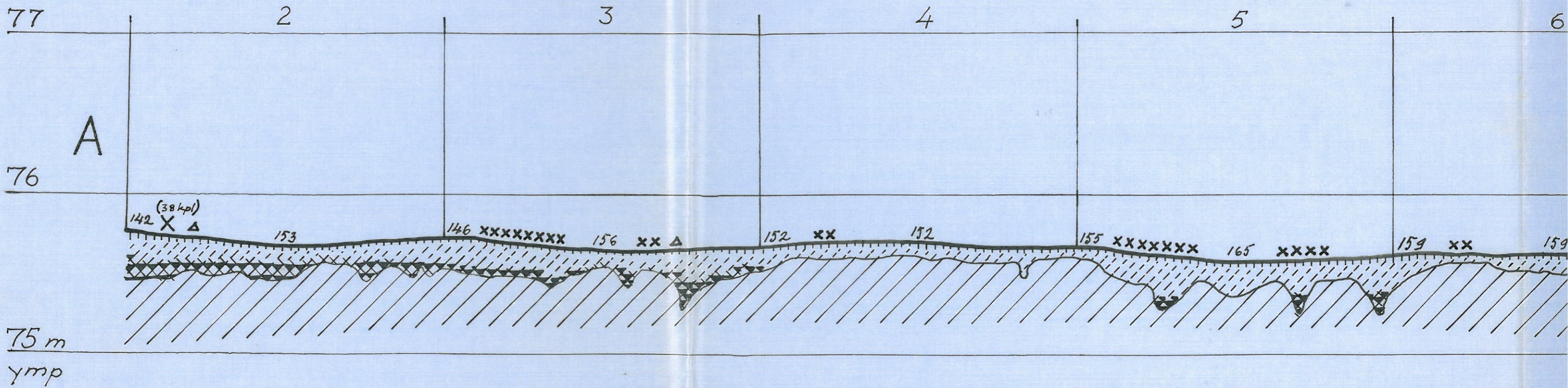
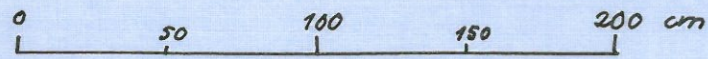
kaivausalueen yleiskartta kp = Pohjolan Voiman
rakennuskp = 146 = 75.69 m ymp

kertomuksen liite n:o 2

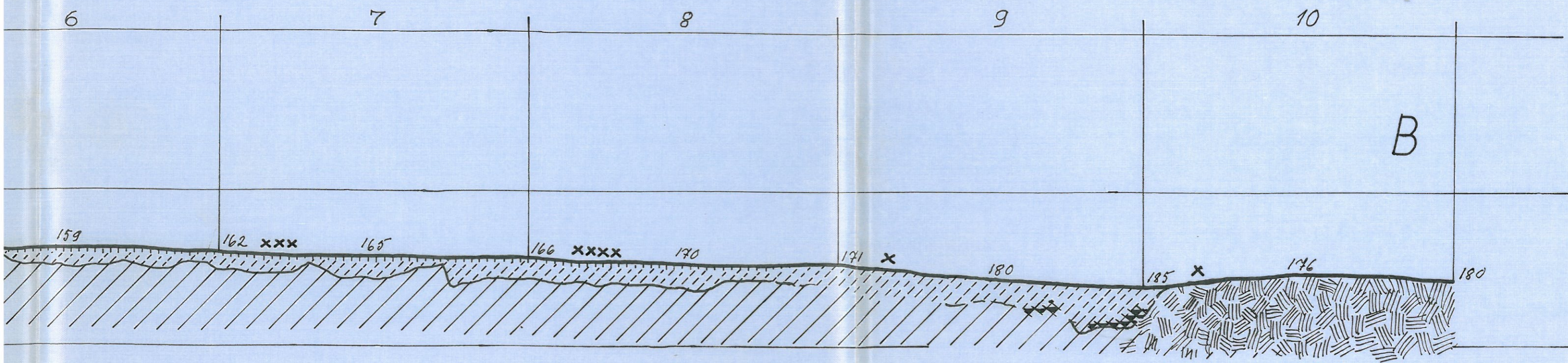

122 =

Yli-li Karjalankylä Pahkakoski 1
 mittakaava 1:25
 P. Sarvas 1960
 koeojan k länsiseinä kp = 150 = 75.69 m ymp
 kertomuksen liite n:o 3

- humus
- vaalea (huuhtoutunut) hiekka
- punamaa
- vaalea hiekka
- täytemaa
- iskennäinen
- esine, katkelma tai teelmä

Yli-li Karjalankylä Pahkakoski 1

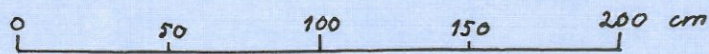
mittakaava 1:25

P. Sarvas 1960

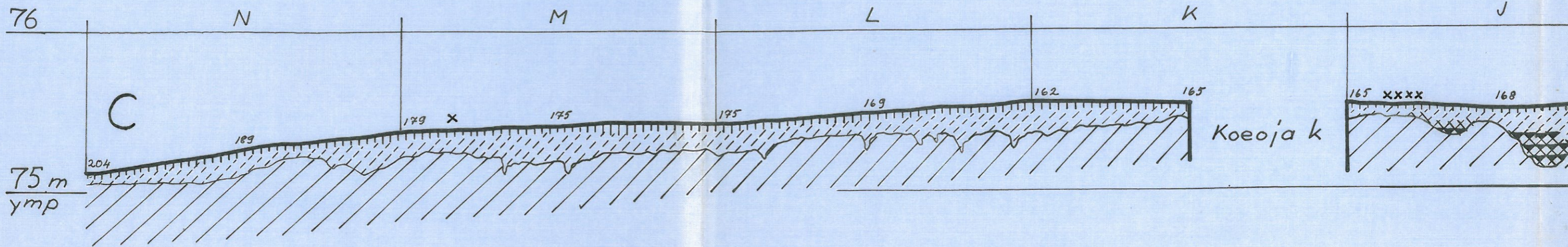
koeojan 6 eteläseinä

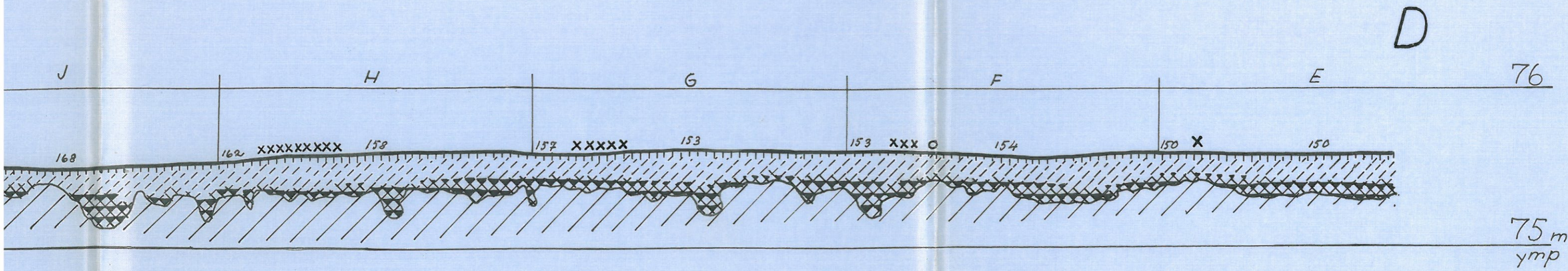
kp = 146 = 75.69 m ymp

kertomuksen liite n:o 4

- humus
- vaalea (huuhtoutunut) hiekka
- punamaa
- vaalea hiekka
- iskennäinen
- saviastianpala

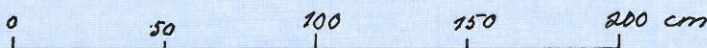
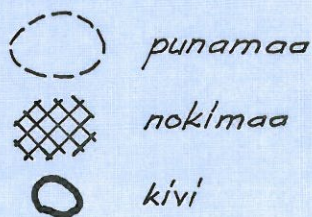
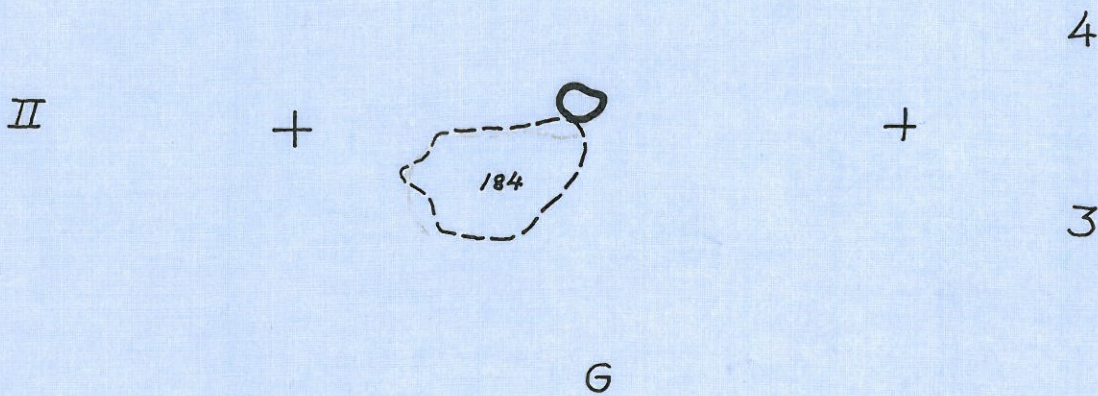
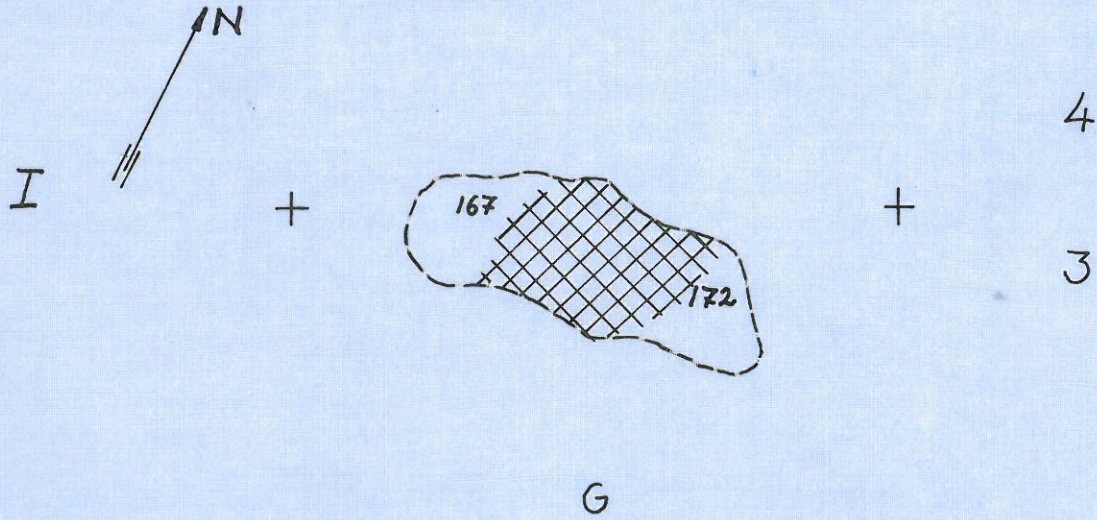
Yli-li Karjalankylä Pahkakoski 1

124

mittakaava 1:25

P. Sarvas 1960

puna- ja nokimaaläiskä $kp = P.V:n rak.kp = 146 = 75.69 m$
kertomuksen liite n:o 5 ymp

Yli-li Karjalankylä Pahkakoski 1

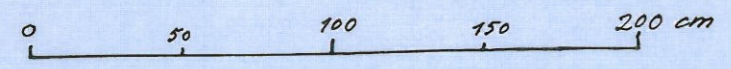
mittakaava 1:25

P. Sarvas 1960

viemäriöjan eteläseinä kp = konttorirakennuksen kulman kp =

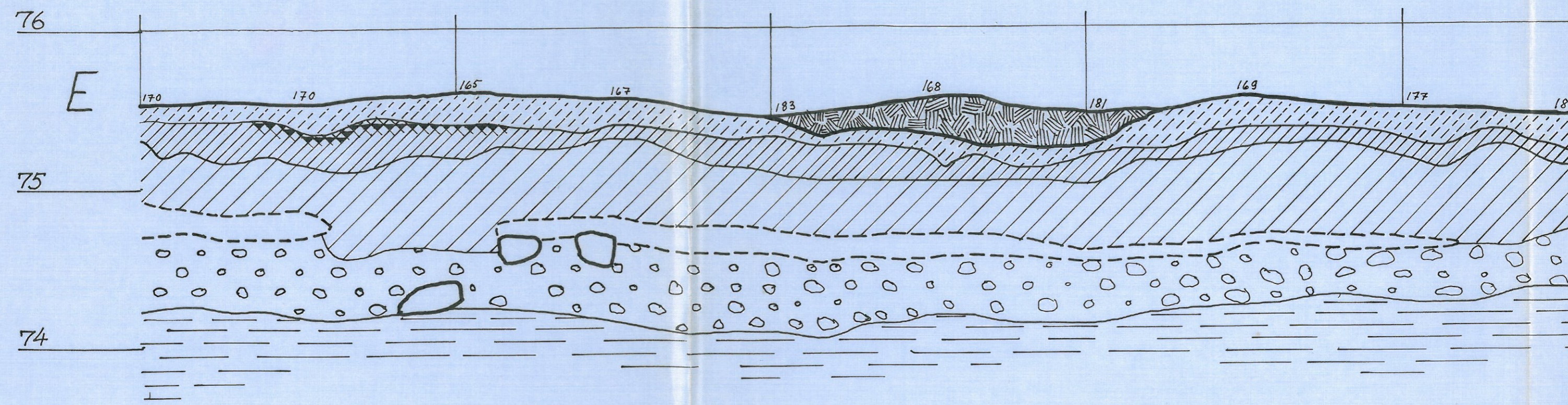
063,5 = 76.57 m ymp

kertomuksen liite n:o 6

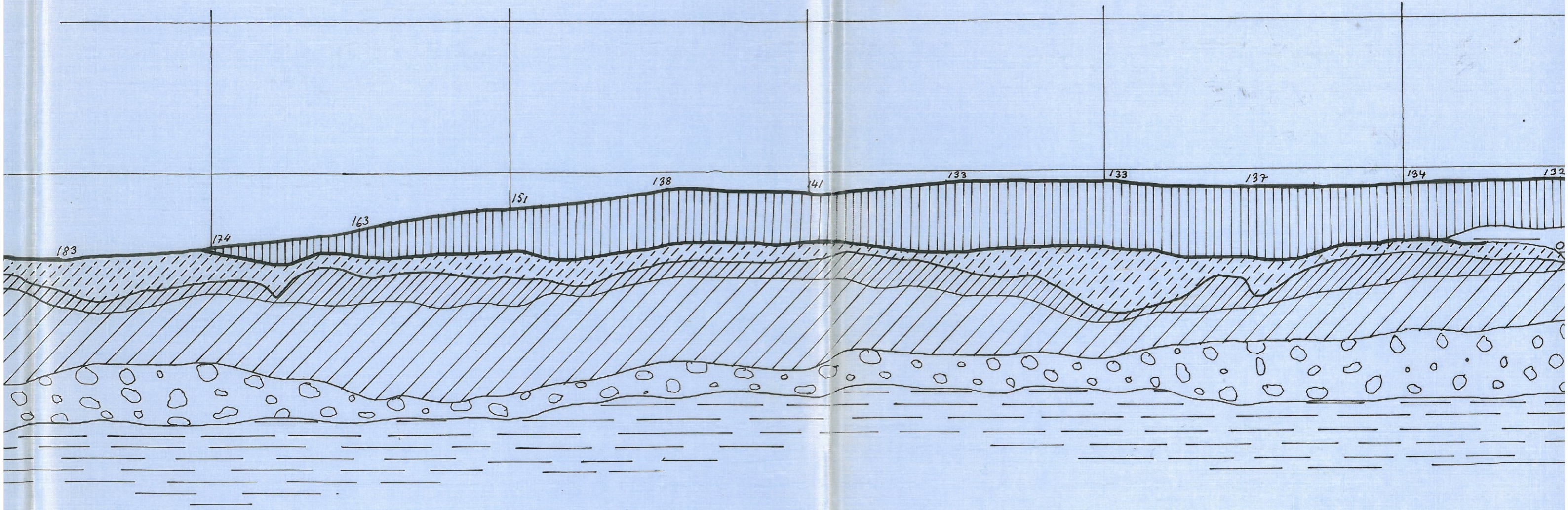
- humus
- täyttömaa
- punamaa
- tumma hiekka
- vaalea hiekka
- harmaa (huuhtunut) hiekka
- hiesu

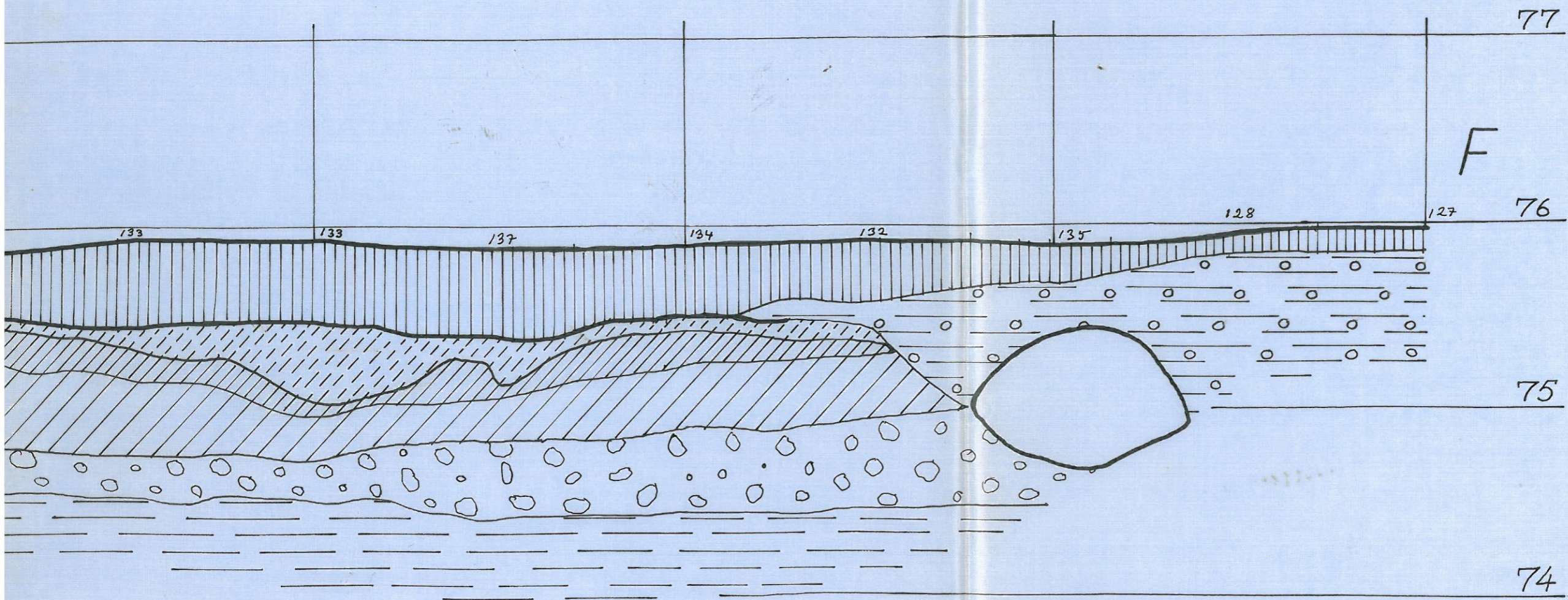
- saven
- more
- ranta
- kivi

73m
ymp

- || saven sekainen sora
- o moreeni
- ▷ rantahiekka
- kivi

73m
ymp

F 24684

Pohjoelan Voima Oy:n Konttori-
mäki lännestä. Vars. asp.
mäen toisella laidalla.
Tien vasemmalla laidalla
olevan pylvään kohdalla
on n. 50 v. sitten löydetty
kuura. Asp. ei paikalla
ollut havaittavissa.

F 24685

Pohjoelan Voima Oy:n Kont-
tori-alue. Asp. ulottuu
kuvasa mäkyvän auton
paikalle. Vars. kaivaus-
alue heti vasemmalla
laidassa olevien mäky-
jen takana

F 24686

Asuinpaikka lounaasta.
Etualalla olevasta kivien-
ta tarvittiin kvartseja.
Vars. kaiv. alue taustalla
olevan pallikkipuron ta-
kana.

Kaivausalue Lounaasta Etualalla voimelaitoksen rakennustyössä aikaisemmin tuhottunalle osalle.

F 24687

Näkymä kaivausalueelta pato rakennukselle päin.

F 24688

Koeknoppaa IV kaive- taan.

F 24689